

Könyvszemle

Egyszerűs korszerű orvosi enciklopédia

Az európai művelődéstörténetben kiemelt helyet foglalnak el az enciklopédiák, gyűjtemények és lexikonok. Kultúrhistóriánk egyben az enciklopédiák történetét is jelenti. A nagy francia Enciklopédiától kezdve akár a felvilágosodás korabeli magyar lexikonokig számos egy- és többszerzős kiváló munka fémjelzi az európai és a hazai gyűjteményeket. Ezek az összefoglaló műveken belül sajátos hely illeti meg az egyszerűs munkákat, amelyek sajátos egyéni látásmódjukkal külön szint és minőséget jelentenek az enciklopédiák terén. Elég, ha a múlt századi, Szerb Antal-féle irodalomtörténetre utalunk, hogy erről a sajátos individuális szemléletről képet alkossunk, és felidézünk előnyeit. A különböző tudományos szakterületeken, különösen az orvosi irodalomban, igen ritka az egyszerűs gyűjteményes, összefoglaló munka, ami a különböző diszciplínák hallatlanul szerteágazó, igen gazdag kínálatára való tekintettel, érthető helyzet. Néha gyötrelmes, sok áldozatot követelő aprómunka állhat az egyszemélyes adatgyűjtés háttérében, így érthető a világszerte tapasztalható gyér kínálat. E szempontból is dicséretes a Medicina Könyvkiadó évek óta észlelhető törekvése egy-egy szakterületet átfogó gyűjtemények kiadására, köztük individuális teljesítmények napvilágra segítésére. Csak utalok arra, hogy a kiadó már nem először tette lehetővé például Katona

Ferenc kiváló agy kutatás-történeti monográfiáinak megjelenését, ezek igazi művelődéshistóriai dokumentumok!

E Medicina-sorozat része Buzás György Miklós tekintélyes, csaknem félezer oldalas albumalakú munkája a gyomor-bélhuzam felépítéséről, vizsgálati módszereiről, működéséről és betegségeiről. A tizenöt nagy fejezetet magába foglaló könyv mindjárt a kézbe vételkor igen jó benyomást kelt, mert minden fejezetet külön-külön gazdag, helyenként sok száz irodalmi hivatkozás, igen bőséges illusztrációs anyag, köztük nagyon sok faksimile egészít ki. Külön kiemelem a számos, teljesen originális történeti táblázatot, amellyel a szerző igencsak megkönnyíti az eligazodást a felfedezések és funkcióleírások csűrös-csavaros sorrendjének és prioritásának korrekt leírásában. A könyvet gazdag, csaknem hibátlan név- és tárgymutató egészíti ki. A munka részletes olvasásakor mindjárt megállapítható, hogy a tizenöt fejezet logikáját és sorrendjét az orvosi gyakorlat diktálta. A fejezetek fele (nyolc) a gyomor-bélhuzam részletes leírásáról szól az anatómiától a farmakológiáig, a másik fele (hét fejezet) speciális és aktuális kérdésköröket taglal az endoszkópiától a *Helicobacter pylori* problémájáig. E második fejezetcsoport tagjai az előzőek közé ágyazottan teszik olvasmányossá az albumszerű könyvet, mert jobbra a tápcsatorna funkcióinak metodikáit érintik, például az ultrahangdiagnosztikát vagy a mágneses rezonanciás képalkotást. Nem vitás, hogy e közbeiktatott fejezeteket a korszerű, legújabb orvosi szem-

léletek és módszerek elterjedése diktálta! Mondjuk, egy negyedszázad előtti hasonló nagy gyomor-bél enciklopédiában talán még nem ekkora súllyal jelentek volna meg.

A gyűjteményes munka forgatásakor nem nehéz megállapítani, hogy praktizáló orvos írta, minthogy a fejezetek mondanivalóját a mindennapi praxis, a napi gyakorlat diktálta. Ez a szemmel látható háttér abból is kiviláglik, hogy a tekintélyes mű egyik jellegzetessége a gazdag magyar anyag, a szinte teljes hazai kutatási spektrum és történeti előzmény felvonultatása. Joggal állítható, hogy ez a fő vonalában történeti jellegű munka egyetlen hazai gasztroenterológiai osztály vagy rendelőintézet könyvvállományából sem hiányozhat, annak dacára, hogy sem terjedelménél, sem súlyánál fogva nem lehet könnyen forgatható kis „kézikönyvnek” tekinteni! De a napjainkban népszerű szakkönyvvásárlási „divat” mintha nem is elsősorban a zsebkönyveknek vagy kis terjedelmű puhafedelő köteteknek kedvezne, hanem éppen a recenzióm tárgyát képező, gazdagon illusztrált, tartalmas munkáknak. Ezért, e kis beszámolómon keresztül a maguk szakmai színvonalára adó, gyakorlati, sőt elméleti érdeklődésű orvoskollégáknak mindenképpen fel kívánom hívni a fi-

gyelmét e szép enciklopédiára! Sőt, a szűkebb orvosi szakmán kívül Buzás György munkája általános művelődéstörténeti szempontból sem elhanyagolható, ezért joggal számíthat kultúrhistoriai érdeklődésre is.

Végül még egy lényeges javaslat arra az esetre, ha a mű második kiadására, netán idegen nyelvű megjelentetésére sor kerülne. Az enciklopédia ugyanis annyira egyedülálló és hasznos a maga nemében, hogy egy következő kiadás vagy pláne egy angol vagy más idegen nyelvű változat mindenképpen kívánatos volna! Jőmagam agykutató vagyok, így érthető egyetüli hiányérzetem Buzás történeti munkájával kapcsolatban. Hiányolom ugyanis a tápcsatorna-működés pszichológiai, ideg- és elmekórtani kapcsolódásainak tárgyalását. Az anorexia, a bulimia és az obezitás kóroktanának, a patológiás táplálkozás kórelőzményének, lefolyásának és terápiás lehetőségeinek egy-két újabb fejezetben való ismertetése nagymértékben növelné a színvonalas enciklopédia használhatóságát és érdeklődő olvasóinak körét. (*Buzás György Miklós: A gasztroenterológia története. Budapest: Medicina Kiadó, 2010*)

Ádám György
a MTA rendes tagja

*Globális szociális piacgazdaság?**

Kit érdekel még Marx két évtizeddel a szovjet rendszer bukása és a rendszerváltozás lezárulta után? – teheti föl magának a kérdést az olvasó, különösen, ha egyetemista korában végig kellett küzdenie magát Karl Marx háromkötetes munkáján, amely az Aldous Huxley megálmodta „szép új világ” bibliája-

ként szolgált. Nos, tudjuk, hogy a trieri álmódó gondolatai és a szovjet birodalom valósága között messze nem volt teljes az átfedés, de azért nem is függetleníthető egyik a másiktól. S ezért meglepődhetünk, hogy az Apostoli Szentszék kiadója efféle írásművekkel terheli a közvéleményt. Igen ám, de hamar feltűnik: ez nem az a Marx! A szerző münchen-freisingi érsek és a német püspöktársaság szociális bizottságának elnöke, ismert egyetemi tanár és a szociális munka szervezője. És miközben itthon sajnálatosan kevés a társa-

* Az írás 2010-ben megjelent a *Távlatok – A magyar jezsuiták folyóirata* könyvajánlójában.